

ĐỀ KIỂM TRA GIỮA HỌC KÌ 2 – ĐỀ SỐ 5**MÔN: NGỮ VĂN - LỚP 12****Thời gian làm bài: 90 phút****BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****PHẦN ĐỌC HIỂU (4.0 điểm)***Cho ngữ liệu sau đọc và trả lời câu hỏi:***TẢO GIẢI***(Giải đi sớm, trích Nhật kí trong tù, Hồ Chí Minh)***Phiên âm**

*Nhất thứ kê đề dạ vị lan,
Quần tinh ứng nguyệt thương thu san.
Chinh nhân dĩ tại chinh đồ thượng,
Nghênh diện thu phong trận trận hàn.*

*Đông phương bạch sắc dĩ thành hồng,
U ám tàn dư tảo nhất không.
Noãn khí bao la toàn vũ trụ,
Hành nhân thi hứng hốt gia nông.*

Dịch nghĩa

*Gà gáy một lần, đêm chưa tàn,
Chòm sao nâng vầng trăng lên đỉnh núi mùa thu;
Người đi xa đã cất bước trên đường xa,
Gió thu táp mặt từng cơn từng cơn lạnh lẽo.*

*Phương đông màu trắng chuyển thành hồng,
Bóng đêm còn rơi rớt sớm đã hết sạch;
Hơi ấm bao la khắp vũ trụ,
Người đi thi hứng bỗng thêm nồng.*

Dịch thơ – Bản dịch của Nam Trân

Gà gáy một lần đêm chưa tàn,

*Chòm sao nâng nguyệt vượt lên ngàn;
Người đi cất bước trên đường thăm,
Rát mặt, đêm thu, trận gió hàn.*

*Phương đông màu trắng chuyển sang hồng,
Bóng tối đêm tàn, quét sạch không;
Hơi ẩm bao la trùm vũ trụ,
Người đi, thi hứng bỗng thêm nồng.*

Ghi chú: Bài thơ này được sử dụng trong chương trình SGK Văn học 12 giai đoạn 1990-2006.

Nguồn: Hồ Chí Minh toàn tập (tập 3), NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000

Câu 1 (0.5 điểm): Xác định thể thơ, phong cách ngôn ngữ, phương thức biểu đạt của văn bản.

Câu 2 (0.5 điểm): Khung cảnh chuyên lao được Bác miêu tả vào thời điểm nào? Thời điểm đó nói lên điều gì về hoàn cảnh của Hồ Chí Minh?

Câu 3 (1.0 điểm): Em hiểu hai chữ **nghehnh diệh** như thế nào? Nhận xét về hình ảnh người tù được miêu tả trong hai câu thơ sau:

*Chinh nhân dĩ tại chinh đồ thượng,
Nghehnh diệh thu phong trận trận hàn.*

Câu 4 (1.0 điểm): Thời gian có sự chuyển dịch như thế nào từ khổ 1 sang khổ 2? Câu thơ *U ẩm tàn dư tảo nhất không* biểu đạt điều gì?

Câu 5 (1.0 điểm) Theo em, chất thép trong bài thơ thể hiện như thế nào?

PHẦN VIẾT (6.0 điểm)

Câu 1 (2.0 điểm) Viết đoạn văn (khoảng 200 chữ) nêu cảm nhận về vẻ đẹp tâm hồn người tù chiến sĩ trong bài thơ trên.

Câu 2 (4.0 điểm) Viết bài văn nghị luận (khoảng 600 chữ) về vấn đề học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh.

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT**THỰC HIỆN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****PHẦN ĐỌC HIỂU (4.0 điểm)****Câu 1.**

Xác định thể thơ, phong cách ngôn ngữ, phương thức biểu đạt của văn bản.

Phương pháp:

Xác định thể thơ dựa vào số câu, số chữ và cách gieo vần.

Xác định phong cách ngôn ngữ dựa vào nội dung bài thơ.

Xác định phương thức biểu đạt dựa vào mục đích chính của văn bản.

Lời giải chi tiết:

- Thể thơ: Thất ngôn tứ tuyệt Đường luật.
- Phong cách ngôn ngữ: Nghệ thuật.
- Phương thức biểu đạt: Biểu cảm kết hợp với miêu tả.

Câu 2.

Khung cảnh chuyển lao được Bác miêu tả vào thời điểm nào? Thời điểm đó nói lên điều gì về hoàn cảnh của Hồ Chí Minh?

Phương pháp:

- Dựa vào câu thơ đầu tiên để xác định thời điểm.
- Phân tích ý nghĩa của thời điểm đó đối với hoàn cảnh của Bác.

Lời giải chi tiết:

- Thời điểm: Thời điểm tờ mờ sáng, khi trời còn tối nhưng đã có dấu hiệu bình minh.
- Ý nghĩa:
  - + Thể hiện hoàn cảnh khắc nghiệt: Người tù phải lên đường rất sớm, khi trời còn lạnh và tối tăm.

+ Gọi lên hình ảnh kiên cường của Hồ Chí Minh: Dù gian khổ nhưng vẫn giữ tinh thần lạc quan, không bi quan hay than vãn.

Câu 3.

Em hiểu hai chữ **nghehnh diện** như thế nào? Nhận xét về hình ảnh người tù được miêu tả trong hai câu thơ sau:

Chinh nhân dĩ tại chinh đồ thượng,

Nghehnh diện thu phong trận trận hàn.

Phương pháp:

- Giải thích từ “nghehnh diện” trong Hán Việt.
- Phân tích tư thế và thái độ của người tù qua hai câu thơ.

Lời giải chi tiết:

- Nghĩa của từ "nghehnh diện": Có nghĩa là đối diện, đón nhận trực tiếp.
- Hình ảnh người tù trong hai câu thơ:
  - + “Người đi xa đã cất bước trên đường xa” → Hình ảnh người tù không chùn bước, vẫn kiên cường tiến về phía trước.
  - + “Đón gió thu lạnh từng trận tấp vào mặt” → Thể hiện sự gian khổ, giá rét nhưng không cúi đầu trốn tránh, mà hiên ngang đối diện.
- => Hình ảnh người tù thể hiện bản lĩnh kiên cường, tinh thần bất khuất của Hồ Chí Minh.

Câu 4.

Thời gian có sự chuyển dịch như thế nào từ khổ 1 sang khổ 2? Câu thơ *U ám tàn dư tảo nhất không* biểu đạt điều gì?

Phương pháp:

- So sánh thời gian giữa hai khổ thơ để tìm ra sự chuyển dịch.
- Phân tích ý nghĩa của câu thơ “U ám tàn dư tảo nhất không”.

Lời giải chi tiết:

- Sự chuyển dịch thời gian:
  - + Khổ 1: Trời còn tối, gió lạnh, không gian u ám.

+ Khổ 2: Mặt trời mọc, ánh sáng xua tan bóng tối.

- Ý nghĩa câu thơ “U ám tàn dư tảo nhất không”:

+ Nghĩa đen: Bóng tối còn sót lại đã bị quét sạch.

+ Nghĩa biểu tượng: Sự tăm tối, gian khổ rồi cũng sẽ qua, ánh sáng của niềm tin, cách mạng sẽ chiến thắng.

=> Gọi lên niềm tin, tinh thần lạc quan của người chiến sĩ cách mạng.

Câu 5.

Theo em, chất thép trong bài thơ thể hiện như thế nào?

Phương pháp:

- Phân tích hình ảnh người tù trong bài thơ để tìm ra chất thép.

- Đưa ra nhận xét về tinh thần kiên cường, bất khuất.

Lời giải chi tiết:

Chất thép thể hiện ở:

- Tư thế hiên ngang: "Nghênh diện thu phong" – Đón gió lạnh mà không hề run sợ.

- Tinh thần lạc quan: Dù trong hoàn cảnh gian khổ nhưng vẫn cảm nhận được vẻ đẹp thiên nhiên và hứng khởi sáng tác.

- Niềm tin cách mạng: Bóng tối rồi cũng sẽ bị quét sạch, ánh sáng sẽ đến.

=> Chất thép của bài thơ chính là tinh thần kiên cường, bất khuất của người chiến sĩ cách mạng Hồ Chí Minh.

PHẦN VIẾT (6.0 điểm)

Câu 1.

Viết đoạn văn (khoảng 200 chữ) nêu cảm nhận về vẻ đẹp tâm hồn người tù chiến sĩ trong bài thơ trên.

Phương pháp:

1. Mở đoạn:

Bài thơ *Tảo giải* không chỉ miêu tả cảnh chuyển lao gian khổ mà còn bộc lộ vẻ đẹp tâm hồn Hồ Chí Minh – một người chiến sĩ cách mạng kiên cường, lạc quan và yêu đời.

2. Thân đoạn:

- Tinh thần kiên cường: Bác bị giam cầm nhưng vẫn hiên ngang đón nhận thử thách ("Nghênh diện thu phong trận trận hàn").
- Lòng lạc quan: Dù trong cảnh lạnh lẽo, tăm tối, Bác vẫn nhận ra vẻ đẹp thiên nhiên và sáng tác thơ.
- Niềm tin cách mạng: Hình ảnh bình minh ló rạng tượng trưng cho tương lai tươi sáng, thể hiện niềm tin mãnh liệt vào cách mạng.

3. Kết đoạn:

Qua bài thơ, ta thấy được Hồ Chí Minh không chỉ là một chiến sĩ cách mạng mà còn là một thi nhân với tinh thần thép, luôn lạc quan và yêu đời.

Lời giải chi tiết:**Bài tham khảo**

Bài thơ *Tảo giải* của Hồ Chí Minh không chỉ miêu tả cảnh chuyển lao gian khổ mà còn thể hiện vẻ đẹp tâm hồn kiên cường, lạc quan của người chiến sĩ cách mạng. Trước hết, đó là tinh thần hiên ngang, bất khuất. Dù phải di chuyển trong đêm tối, giá rét, người tù vẫn ung dung bước đi, đối diện với những cơn gió lạnh mà không hề nao núng. Hình ảnh “Nghênh diện thu phong trận trận hàn” (Đón gió thu lạnh từng cơn tấp vào mặt) thể hiện rõ tư thế kiên cường, không khuất phục trước nghịch cảnh. Không chỉ vậy, bài thơ còn thể hiện tâm hồn lạc quan và yêu thiên nhiên của Bác. Dù bị giam cầm, Người vẫn cảm nhận được vẻ đẹp của đất trời: từ bóng tối u ám đến ánh bình minh rực rỡ. Sự chuyển biến của thời gian cũng phản ánh niềm tin cách mạng mãnh liệt—bóng tối sẽ qua đi, ánh sáng của tự do và cách mạng sẽ đến. Như vậy, *Tảo giải* đã khắc họa hình ảnh người chiến sĩ vừa kiên trung, bất khuất, vừa lạc quan, yêu đời, thể hiện tinh thần “thép” và tấm lòng rộng mở của Hồ Chí Minh.

Câu 2.

Viết bài văn nghị luận (khoảng 600 chữ) về vấn đề học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh.

Phương pháp:

1. Mở bài:

Hồ Chí Minh không chỉ là lãnh tụ vĩ đại mà còn là một tấm gương sáng về đạo đức. Việc học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh là nhiệm vụ quan trọng đối với mỗi người dân Việt Nam.

2. Thân bài:

- Giải thích tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh: Đó là tinh thần yêu nước, cần kiệm, liêm chính, chí công vô tư.

- Ý nghĩa của việc học tập theo Bác:

+ Giúp con người sống có lý tưởng, trách nhiệm.

+ Góp phần xây dựng xã hội tốt đẹp hơn.

- Cách để học tập theo Bác:

+ Rèn luyện đạo đức, lối sống lành mạnh.

+ Cống hiến cho đất nước, luôn học tập và lao động hăng say.

+ Sống giản dị, biết yêu thương và giúp đỡ người khác.

- Phán đề: HS nêu được

3. Kết bài:

Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh là việc làm cần thiết của mỗi người dân Việt Nam, đặc biệt là thế hệ trẻ.

Lời giải chi tiết:

Bài tham khảo

Chủ tịch Hồ Chí Minh là vị lãnh tụ vĩ đại của dân tộc Việt Nam, một nhà cách mạng kiệt xuất, người đã hiến dâng cả cuộc đời cho sự nghiệp giải phóng dân tộc, vì độc lập, tự do và hạnh phúc của nhân dân. Không chỉ là một nhà lãnh đạo tài ba, Bác còn là tấm gương sáng về đạo đức, nhân cách mà mỗi người dân Việt Nam, đặc biệt là thế hệ trẻ, cần noi theo. Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh không chỉ là nhiệm vụ chính trị, mà còn là con đường để mỗi người tự hoàn thiện bản thân, góp phần xây dựng đất nước giàu mạnh, văn minh.

Trước hết, học tập tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh là học tập về lòng yêu nước, tinh thần trách nhiệm và ý chí kiên cường. Ngay từ khi còn trẻ, Bác đã nuôi chí lớn, ra đi tìm đường cứu

nước với mong muốn đem lại độc lập, tự do cho dân tộc. Tinh thần yêu nước của Bác không chỉ thể hiện qua những lời nói mà còn qua những hành động cụ thể, từ việc đấu tranh không mệt mỏi trên mặt trận chính trị, quân sự đến việc quan tâm đời sống của nhân dân. Noi gương Bác, mỗi chúng ta cần ý thức sâu sắc về trách nhiệm của mình đối với đất nước, không ngừng nỗ lực học tập, rèn luyện để đóng góp cho sự phát triển chung.

Bên cạnh đó, tám gương cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư của Bác là bài học quý báu cho mỗi người. Cả cuộc đời Bác luôn giản dị, tiết kiệm, không màng danh lợi. Bác từng nói: “Một tám gương sống còn có giá trị hơn một trăm bài diễn văn tuyên truyền”. Điều đó cho thấy việc rèn luyện đạo đức không chỉ thể hiện bằng lời nói, mà quan trọng là hành động thực tiễn. Mỗi người, đặc biệt là cán bộ, công chức, học sinh, sinh viên, cần nêu cao tinh thần trung thực, liêm khiết, tránh xa thói hư tật xấu như tham nhũng, lãng phí, vụ lợi cá nhân. Trong học tập, lao động, mỗi người cần biết quý trọng thời gian, tài sản chung, làm việc có trách nhiệm, hiệu quả.

Ngoài ra, học tập theo Bác còn là học tinh thần tự học, sáng tạo và luôn hướng về nhân dân. Dù là một người có trí tuệ uyên bác, Bác vẫn luôn khiêm tốn học hỏi, tự trau dồi kiến thức mỗi ngày. Bác thông thạo nhiều ngôn ngữ, am hiểu sâu sắc về chính trị, văn hóa, lịch sử nhờ quá trình tự học bền bỉ. Học tập theo Bác, chúng ta cần rèn luyện ý chí ham học, không ngừng sáng tạo, đổi mới tư duy để thích nghi với thời đại. Đồng thời, tinh thần gần dân, vì dân của Bác cũng là bài học quan trọng cho những ai đang công tác trong bộ máy nhà nước hay làm công việc phục vụ cộng đồng. Mỗi hành động, quyết định đều phải xuất phát từ lợi ích chung, đặt lợi ích của dân tộc, nhân dân lên trên hết.

Vậy làm thế nào để học tập và làm theo tám gương đạo đức Hồ Chí Minh một cách thiết thực? Trước tiên, mỗi người cần tự giác rèn luyện đạo đức, từ những việc nhỏ nhất như biết nói lời cảm ơn, xin lỗi, trung thực trong học tập và công việc, sống chan hòa với mọi người. Học sinh, sinh viên phải không ngừng phấn đấu, học hỏi, có ý thức trách nhiệm với bản thân, gia đình và xã hội. Cán bộ, công chức cần làm việc tận tâm, minh bạch, đặt lợi ích của nhân dân lên hàng đầu. Cả xã hội cần chung tay xây dựng môi trường sống lành mạnh, đạo đức, góp phần phát triển đất nước bền vững.

Tóm lại, học tập và làm theo tám gương đạo đức Hồ Chí Minh không chỉ là nhiệm vụ của riêng ai mà là trách nhiệm chung của toàn dân. Bằng những hành động thiết thực, dù nhỏ bé nhưng xuất phát từ trái tim chân thành, mỗi người có thể góp phần lan tỏa những giá trị tốt đẹp, làm cho xã hội ngày càng văn minh, tiến bộ. Tư tưởng và đạo đức của Bác sẽ mãi mãi là ngọn đuốc soi sáng con đường phát triển của dân tộc Việt Nam.